

Pihaperhosen vinkit

Näin luot monimuotoisen puutarhan

Vasemmalla ylhäällä keisarinviitta isokaunosilmän kukassa, oikealla peltokimalainen pikarikarstaohdakkeen kukassa, alhaalla vasemmalla harjaneilikka ja oikealla punarinnan poikanen.

Hei!

Tiesitkö, että raita on elämänpuu? Ja että kasteliero on hydrauliiikan mestari? Entä tiesitkö, mitä tapahtuu puulle, kun se kuolee?

Tiedät, kun luet Pihaperhosen vinkit monimuotoisen puutarhan luomiseen.

Saat myös listan kukista, joita kimalaiset ja perhoset käyttävät ravintonaan.

Lisää tietoa kimalaisista, kukista ja perhosista löydät Pihaperhosen kotisivuilta www.pihaperhonen.fi.

Anna palautetta vinkeistä!

erja.hinkkanen@pihaperhonen.fi

Perhos- ja kimalaiskukkia koko kesäksi

Listassa on noin kolmekymmentä kimalaisille ja perhosille tärkeää monivuotista kukkaa. Listassa ei ole kaikkia pölyttäjäystävällisiä kukkia, mutta kaikki listassa mainitut ovat pölyttäjäystävällisiä. Yhteistä kukille on se, että ne tuottavat mettä ja siitepölyä siten, että ne ovat pölyttäjien helposti saavutettavissa. Tästä syystä listasta puuttuvat pionit ja daaliat, niin ihania kukkia kuin ne ovatkin. Pionit ja daaliat ovat usein kerrannaisia, niissä on tosin sanoen terälehtiä niin tiheästi, että mesi ei ole saatavissa. Kukinta-ajat ovat noin-aikoja, sillä ne voivat vaihdella suurrestikin säiden vuoksi. Pitkä hellejakso lyhentää kukintaa, viileä vastavasti pidentää. Monet kukat voivat kukkia uudestaan, jos kukkavarret leikataan kukinnan jälkeen. Liki kaikki perhos- ja kimalaiskasvi ovat aurinkoisen tai paahtaisen paikan kasveja. Istuta kukkia ryhmiksi, tällöin kimalaiset ja perhoset löytävät ne paremmin. Lähekkäin sijaitsevat kukat mahdollistavat sen, että kimalainen voi kävellä kukasta kukkaan. Se säästää energiaa. Kimalaisille kukat ovat elintärkeitä, sillä ne saavat kaiken ravintonsa kukkien medestä ja siitepölystä. Niiden on löydettävä joka päivä tuhansia ravinnoksi kelpaavia kukkia.

Kontukimalainen tankkaa pajun hedekukinnosto siitepölyä.

Raita - elämänpuu tuhansille

Huhtikuu on kuukausista julmin, kirjoitti runoilija T. S. Eliot. Sitä se voi todella olla talvihorroksesta heräävälle kimalaiskuningattarelle. Lämpimän päivän jälkeen koittaa usein hyytävän kylmä yö.

Kuningatar on kimalaisyhdyskunnan ainoa jäsen, joka talvehtii. Se herää horroksesta, kun nolla-asteen ylitymisestä on kulunut vähintään kolme viikkoa ja vuorokauden keskilämpötila on minimissään +4 astetta. Etelä-Suomessa näin voi tapahtua jo maaliskuuhun vaihteessa, tunturi-Lapissa ehkä vasta juhannuksena.

Kimalaisen talvihorros kestää 8–9 kuukautta. Kun se päättyy, ovat kimalaisen energiavarannot lopussa. Ensimmäiseksi kimalainen tankkaa energiapitoista mettä ja sen jälkeen proteiinia sisältävää siitepölyä. Valinnanvaraa ei ole paljoa, käytännössä varhain keväällä kukkivia kasveja ei ole muita kuin raita ja pajupensaat.

Raita on elämänpuu. Suuressa raidassa voi olla tuhansia kukkia ja puoli miljoonaa mesirauhasta. Kimalaisten lisäksi raidan kukissa käyvät monet aikuisena talvehtivat perhoset kuten nokkos-, neito-, sitruuna- ja liuskaperhoset. Myös kovakuoriaiset, mehiläiset ja kukkakärpäset pörräävät raitojen kukissa. Hyönteisiä on niin paljon, että lämpimänä kevätpäivänä puu tuntuu surisevan ja pörisevän. Aivan kuin se hyräilisi.

Mitä voit tehdä?

Säästä pajut ja raidat. Istuta varhain keväällä kukkivia kukkia. Kimalaista auttaa, jos se löytää ravintoa pesän läheltä.

Toukokuussa kukkivia

Kaukasianpitkápalko.

Helmililja (*Armeria muscari*)
Sipulikukka, sinisiä ja valkoisia 10 cm, leviävät vähitellen.

Herttavuorenkilpi (*Bergenia cordifolia*)

Ainavihanta, kukat vaalean-punaiset, 20–40 cm. Kukinta jatkuu kesäkuulle. Yöperhosten mesikasvi.

Idänsinililja (*Scilla sibiricus*)
Sipulikukka, sinisiä, 10 cm, leviävät hyvin, voivat kukkia jo huhtikuussa.

Kaukasianpitkápalko
(*Arabis caucasica*)

Ainavihanta, tuoksuva, valkoinen kukka, 10–20 cm.

Kevätvuohenjuuri (*Doronicum orientale*)

"Voikukan korvike", keltainen kukka, 30–50 cm, kukinta jatkuu kesäkuun puolelle.

Krookus (*Crocus*)

Sipulikukka. Eri lajeja ja värejä, kasvitieteelliset krookukset aikaisimpia, voivat kukkia jo huhtikuussa.

Talvisaippo (*Iberis sempervirens*)
Ainavihanta, valkoinen kukka, 15–30 cm, voi kukkia jo huhtikuussa.

Tarharistikki (*Aubrieta x cultorum*)

Ainavihanta, violetti kukka, 10–12 cm. Runsas kukinta.

Mitä tässä mielestäsi kasvaa? Rikkaruohoja vai ravintokasveja?

Toisen rikka on toisen ruoka

Kasveja, jotka kasvavat vastoin viljelijän tahtoa viljellyllä maalla. Näin määrittelee Nykysuomen sanakirja rikkaruohon, ja osuu asian ytimeen. 'Rikka' on saman kirjan määritelmän mukaan epäsiistiksi tekevä tai muuten asiaankuulumaton pieni kiinteä esine, roska tai karike.

Voikukka on rikkaruoho, koska emme halua sen kasvavan nurmikolla. Miksi emme? Tekeekö se nurmikon epäsiistiksi?

Mutta entä jos katsottaisiin voikukkaa perhosten näkökulmasta? Vaikkapa sitruuna-, nokkos- tai neitoperhosen näkökulmasta? Tai mansikkakirjosiiven? Karttaperhosen? Kaikki ovat aikuisena talvehtivia perhosia, jolle voikukka on tärkeä mesikasvi.

Voikukan merkitystä korostaa se, että se kukkii hyvin varhain keväällä, jo toukokuussa, lämpimillä ja aurinkoisilla paikoilla jopa huhtikuussa. Siihen aikaan luonnossa on hyvin vähän kukkivia kasveja.

Voikukka on tärkeä ravintokasvi myös kimalaisille ja mehiläisille. Ja sopii meidän ihmistenkin sitä syödä. Voikukka kelpaa kokonaisuudessaan ravinnoksi: lehdet salaattiin, kukkanuput simaan ja juurista voi valmistaa kahvinkorviketta tai keittoa.

Tiesitkö, että Suomessa kasvaa noin 500 eri voikukkalajia? Ruuaksi soveltuvat parhaiten eheälaitaiset voikukanlehdet. Ne ovat miedommat kuin sahalaitaiset.

Mitä voit tehdä?

Jos on tilaa, jätä osa puutarhasta luonnontilaan. Luonnonkukat ovat usein parhaimpia kasveja hyönteisille.

Kesäkuussa kukkivia

Nokkosperhonen ruohosipulilla..

Harjaneilikka (*Dianthus barbatus*)

Perinneperenna, kaksivuotinen, käytännössä monivuotinen tyviversojen ansiosta, 40–60 cm, punainen, valkoinen, vaaleanpunainen.

Keltamaksaruoho (*Sedum acre*)

Luonnonkasvi, myrkyllinen, kuivien paikkojen kasvi, erityisen kaunis kivimuurin päällä, 5–10 cm, kukka keltainen.

Mirrinminttu (*Nepeta x faassenii*)

Tuoksuva, kissoille mieluinen, kukan väri vaalea violetti, 30–40 cm, sopii kukkapenkin reunuskasviksi.

Puna-ailakki (*Silene dioica*)

Luonnonkasvi, rehevien niittyjen kasvi, 20–60 cm, viihtyy puolivarjossakin, sopii leikkokukaksi.

Ruohosipuli (*Allium schoenoprasum*)

Luonnonperenna, tuttu maustekasvi, violetti kukka, 15–20 cm. Kasvata kasvimaalla useita taimia ja anna osan niistä kukkia.

Rönsyakankaali (*Ajuga reptans*)

Maanpeitekasvi, joka kasvattaa runsaasti rönsyjä, siksi kaikki eivät pidä siitä, 10–35 cm, sininen kukka.

Lieroja on useita lajeja. Kuvassa kasteliero, joka on lieroista suurin.

Liero, hydraulikan mestari

Eräänä aamuna taimistolle mennessäni huomioni kiinnittyi maassa olevaan punaiseen roskaan. Kumarruin sitä poistamaan ja tajusin samassa tehneeni hirveän virheen: roskaksi luulemani olikin kaksi toisissaan kiinni olevaa kastelieroä. Lierot irtaantuivat toisistaan ja toinen katosi hämmästyttävän vikkellästi maan uumeniin. Olin keskeyttänyt kastelierojen parittelun. Toivottavasti ne ehtivät vaihtaa siittiöitä keskenään!

Kastelierot ovat kaksineuvoisia, samassa yksilössä on sekä naaras- että koiraspuoliset sukurauhaset. Kaksi lieroä voi siis hedelmöittää toinen toisensa.

Lierojen sukupuolielämää voi kuvailla merkilliseksi, mutta ihmeellisiä eläimiä ne ovat muutenkin. Kasteliero kykenee nimittäin kaivautumaan kivikovaan maahan. Miten se on mahdollista?

"Se käyttää hyväkseen hydraulikkaa, siis nesteen paineeseen perustuvaa voimaa. Kun eläin supistaa ja rentouttaa lihaksiaan, se kykenee kohdistamaan suuria voimia kovaan maahan, joka antaa lopulta periksi." (Lähde: Huhta, Veikko ja Hallanaro Eeva-Liisa: Elämää maan kätköissä, Gaudeamus 2019).

Lierojen kaivamat käytävät kuohkeuttavat maata. Ne syövät kuollutta kasviainesta ja niiden ulosteet lannoittavat maata. Lierot ovatkin puutarhurin parhaat apulaiset.

Suomessa elää ainakin kolmetoista eri lierolajia. Osa niistä elää peltojen ja puutarhojen maaperässä, osa metsämaassa ja osa tunkioissa.

Mitä voit tehdä?

Anna lieroille työrauha. Älä tarpeettomasti käännä maata. Lierot pitävät eloperäisistä lannoitteista kuten lannasta.

Heinäkuussa kukkivia

Peltokimalainen ja punaväriminttu

lisoppi (*Hyssopus officinalis*)

Yrtti, 25–60 cm, kukka sininen tai vaaleanpunainen, kuivien paikkojen kasvi, voi käyttää mausteena.

Isokaunosilmä (*Coreopsis grandiflora*)

Kaksivuotinen, 40–60 cm, kukka keltainen, kukkii pitkään, päiväperhosten suosiossa.

Isomaksaruoho (*Sedum telephium*)

Etelä-Suomessa yleinen luonnonkasvi, 30–50 cm, kukka valkoinen.

Mäkimeirami (*Origanum vulgare*)

Mesi erittäin sokeripitoista, kukkii pitkään, kukan väri vaaleanpunainen, 50 cm, leviää helposti.

Rantakukka (*Lythrum salicaria*)

Luonnonperenna, viihtyy kosteassa, mutta myös tavallisessa puutarhamaassa, 40–60 cm, kukan väri vaaleanpunainen, kylväytyy helposti.

Töyhtöangervo (*Aruncus dioicus*)

Pensasmainen, 100–150 cm, kukkii kesäkuusta alkaen, valkoiset, pitsimäiset kukat.

Nokkosperhosen toukkia nokkosella.

Nokkonen on ykkönen

Väitän, että nokkonen on tärkein perhoskasvi. Perustelen väitettäni sillä, että niin monen perhosen toukka käyttää ravinnokseen nokkosta. Nokkosella elää nokkosperhosen toukan lisäksi neito-, liuska- ja karttaperhosen toukat sekä amiraalin toukat. Kaikki edellämainitut ovat näyttäviä päiväperhosia.

Myös monien yöperhosen toukat tarvitsevat nokkosta.

Perhosten ravintokäyttäytyminen on nerokas. Aikuisilla perhosilla (eli imagoilla) ja perhostoukilla on nimittäin erilaiset ruokavaliot. Useimmat aikuiset perhoset käyttävät vain nestemäistä ravintoa, kuten kukkien mettä, mutta perhostoukat nakertavat kasveja. Osa perhosista on erikoistunut vain yhteen kasviin. Tällaisia ovat esimerkiksi rauhoitetut isoapollon ja kalliosinisiiven toukat. Molempien lajien toukat syövät isomaksaruohon lehtiä.

Koivu ja haapa ovat tärkeitä ravintokasveja monille perhoslajeille. Koivun lehdillä elävät muun muassa suruvaipan, koivutyttöperhosen ja monien nirkkojen toukat. Haapa on näyttävien siniritariyökkösen ja haaperhosen toukkien ravintokasvi.

Mutta ei pidä väheksyä heiniä! Heinillä elää lukematon määrä perhosia. Erästä niistä, heinähukan toukkaa näkee tämän tästä loppukesästä. Porröistä toukkaa tekisi mieli koskea, mutta ei kannata. Kosketus voi aiheuttaa ihoärsytystä ja allergisen reaktion.

Mitä voit tehdä?

Istuta puutarhaan monipuolinen kasvivalikoima. Suosi kotoperäisiä lajeja, sillä niillä on omat hyönteislajistonsa.

Pihaperhosen vinkit

Tervetuloa Pihaperhosen taimistolle!

Kuva: Heli Kurimo

Pihaperhosen taimistolla Lohjan Sammatissa (Lammintie 15) on myynnissä kaikkia muita listassa mainittuja kukkia paitsi sipulikukkia.

Taimisto on avoinna touko-kuusta syyskuuhun perjantaisin klo 10–18, lauantaisin 10–16 ja sunnuntaisin 12–16. Muutokset mahdollisia. Aukioloajat kannattaa tarkistaa kotisivuilta www.pihaperhonen.fi tai Facebookista tai Instasta. Sivuilta löydät myös lisää tietoa kukista, kimalaisista ja perhosista.

Tervetuloa taimistolle!
t. Erja Hinkkanen

Tuore ruohosilppu nostaa kompostin lämpötilaa ja kiihdyttää palamista.

Kompostoi kaikki eloperäinen

Kaikki eloperäinen maatuu ennemmin tai myöhemmin mullaksi. Niin tapahtuu, vaikka ihminen ei laittaisi rikkaita ristiin. Pienellä vaivannäöllä maatuminen nopeutuu, ja tuloksena on maata ravitsevaa multaa.

Jotkut pelkäävät puutarhajätteiden kompostoinnin houkuttelevan paikalle rottia. Pelko on turhaa. Puiden lehdistä, rikkaruohoista, kasvinosista, ruohosilpusta ja risuista rakentuva komposti ei houkuttele rottia. Rotat syövät samaa ruokaa kuin ihmiset. Niinpä puutarhajätteille tarkoitettuun kompostiin ei saa laittaa mitään rotille mahdollisesti kelpaavaa ruokaa, esimerkiksi omenoita. Ruuantähteet on kompostoitava suljetussa, lämpöeristetyssä kompostorissa.

Kompostialue pysyy siistinä kun kompostointia varten rakennetaan tai hankitaan kehikko. Varmuuden vuoksi puutarhajätteille tarkoitettun kompostin pohjalle voi levittää tiheäsilmäisen jyrjäverkon. Se estää myyriä kaivautumasta kompostiin.

Mitä voit tehdä?

Aloita kompostointi lehtikompostilla. Voit tehdä sen itse tai ostaa kaupasta valmiina.

Pihaperhosen vinkit

Elokuussa kukkivia

Neitoperhonen kaunopunahatulla.

Anisiiso (*Agastache foeniculum*)

Anikselta maistuvat kukat ja lehdet ovat syötäviä. Liila, tähkämäinen kukka, korkeus 60–120 cm. Saattaa olla lyhytikäinen.

Auringontähti (*Telekia speciosa*)

Kookas, isot herttamaiset lehdet, korkeus 100–150 cm, kukka keltainen, viihtyy savisessakin maassa.

Kangasajuruoho (*Thymus serpyllum*)

Matala maanpeitekasvi, 10–15 cm, kukka vaaleanpunainen, kukkii heinäkuusta alkaen, tuoksuu voimakkaasti timjamille.

Kaunopunahattu (*Echinacea purpurea*)

Takuuvarma perhos- ja kimalaiskasvi, 50–80 cm, useita lajeja ja lajikkeita, kukka valkoinen tai liila, voi olla lyhytikäinen.

Ruusuruoho (*Knautia arvensis*)

Luonnonkasvi, kukka vaalea liila, 50–80 cm, aurinkoisen paikan kasvi, kukkii pitkään.

Etelänruusuruoho (*Knautia macedonica*) kukka punainen, muuten samankaltainen ruusuruohon kanssa.

Sinitiainen ruokkii pesäpöntössä olevia poikasiaan.

Ainakin kolme pönttöä linnuille

Puutarha ilman pikkulintuja on kuin talvi ilman lunta. Ripustamalla puihin linnunpönttöjä voit saada puutarhan asukkaiksi ainakin talitiaisen, sinitiaisen ja kirjosiepon, mahdollisesti myös pikkuvarpusen. Pikkuvarpunen pesii mielellään vaakapesässä. Sellaisen saat tavallisesta pöntöstä kiinnittämällä pöntön poikittain, vinkkaa lintuharrastaja, puutarhuri Esa Aaltonen.

Linnunpönttöjä kannattaa hankkia useampi. Kolme on minimi, sanoo Aaltonen, viisikään ei ole liikaa tuhannen neliön tontille.

”Pönttöjä ei tarvitse ripustaa kahdeksan metrin korkeuteen. Puolitoista metriä riittää ihan hyvin”, Aaltonen sanoo.

Matalalla olevien pönttöjen huoltaminen on helppoa, ja lintujen puuhien seuraaminenkin on helpompaa.

Pesäpöntön lentoaukon ilmansuunnalla ei ole merkitystä, mutta keskelle autiota pihaa ja paahteeseen pönttöä ei ole viisasta sijoittaa.

Pihapönttöjen ripustamisella ei poisteta sitä ongelmaa, että linnusto voi huonosti. Marraskuussa julkaistun tutkimuksen mukaan EU:n alueelta on vuoden 1980 jälkeen hävinnyt 600 miljoonaa pesivää lintua. Eniten on kärsinyt varpunen, jonka kannasta on kadonnut puolet.

Lintujen määrän vähentyminen johtuu pääasiassa niiden elinympäristöjen katoamisesta. Myös hyönteiskadolla ja kasvinsuojeluaineiden käytöllä epäillään olevan vaikutusta lintukantoihin.

Mitä voit tehdä?

Älä käytä kasvinsuojeluaineita. Luo pesiville linnuille mahdollisuuksia. Opettele tuntemaan lintuja.

Pihaperhosen vinkit

Syyskuussa tai myöhemmin kukkivia

Keltasauramo marraskuun alussa.

Keltasauramo (*Anthemis tinctoria*)

Kaksivuotinen, kylväytyy helposti, 40–60 cm, kukkii todella piiiitkään, kesäkuusta jopa marraskuuhun, kukka keltainen. Värjäyskasvi.

Noropunatähkä (*Liatris spicata*)

Kukinto lilanvärinen tähkä, kukkii pitkään elokuusta alkaen, korkeus 50–100 cm, koristeellinen talventörröttäjä.

Purtojuuri (*Succisa pratensis*)

Luonnonperenna, joka viihtyy savimaallakin, 30–50 cm, kukka pyöreä pallo, väri vaalean violetinsininen.

Sinipallo-ohdake (*Echinops bannaticus*)

Kukkii heinäkuusta alkaen, kukka sininen pallo, korkeus 80–100 cm, hyvä leikkokukka, kylväytyy helposti.

Kivikkotörmäkukka (*Scabiosa columbaria*)

Kukkii elokuusta alkaen pakkasiin saakka, vaaleansininen kukka, korkeus 50–80 cm.

Täpläpunalatva (*Eupatorium maculatum*)

Voi kasvaa jopa kaksimetriseksi, kukinnon läpimitta voi olla 25–40 cm, punainen.

Koivun kanto lahoamisen siinä vaiheessa, jossa kuori on irronnut.

Kuolleen puun uusi elämä

Kun puu kuolee, on kaarnakuoriaisten, jäärien, kovakuoriaisten, loispistiäisten ja lahottajasienien pöytä katettu.

Ensimmäiseksi saapuvat aterioimaan kaarnakuoriaiset ja niiden seuralaiset, sinistäjäsenet. Kaarnakuoriaisten toukat syövät puun nilaa, eli sitä puun ja kuoren välissä olevaa kerrosta, joka kuljettaa ravinteita latvasta juureen. (Nila on kelvannut ravinnoksi ihmisillekin. Männyn nilasta valmistettiin suurina nälkävuosina pettuleipää.)

Kun nilasta on enää rippeet jäljellä, alkavat lahottajasienien ja niitä syövien selkärangattomien juhlat. Nämä niin sanotut toissijaiset nilansyöjät ovat litteitä. Puussa on nimittäin vielä kuorikerros, ja kuoren alla on ahdasta.

Lopulta nila on syöty, ja kuori irtoaa. Silloin paikalle lennähtää isokokoisia kovakuoriaisia, kuten kukkajääriä ja liekohärkiä. Niiden toukat syövät lahoa puuta ja lahottajasienien rihmastoa.

Vihdoin viimein puusta on jäljellä vain helposti hajoavaa massaa, jota lahottajasienet käyttävät ravintonaan. Osa lahottajasienistä kykenee muodostamaan sienijuuren kasvien kanssa.

Sienijuuri eli mykorritsa hyödyntää molempia osapuolia. Mykorritsan ohuet rihmastot voivat ulottua kauas juuriston ulkopuolelle, ja tuoda sieltä isäntäkasville ravinteita ja vettä. Vastapalveluna sienijuuri saa isäntäkasvilta sokereita.

Puun lahoaminen on hidasta, että emme jaksaa odottaa. Siivoamme lahoppuit pois ja näin köyhdytämme luontoa. Voisimmeko tehdä toisin?

Mitä voit tehdä?

Luo lahoppuutarha. Säästä kannot ja anna lahoamisen edetä omassa tahdissaan.

Kesäkukkia

Koristekrassi houkuttelee kimalaisia.

Koristekrassit (*Tropaeolum*)

Useita lajeja, osa lajeista köynnöstyviä, osa pensasmaisia, kaikki kimalaisten suosiossa, kypsiä siemeniä voi käyttää kapriksien tavoin. Hallanarka.

Kurkkuyrtti (*Borago officinalis*)

Kimalaisten suosikki, tuottaa erityisen makeaa mettä. Kylvä kerran, kylväytyy jatkossa itse, kirkkaansininen kukka kaunis koriste. Korkeus n. 80 cm.

Kääpiösamettikukka (*Tagetes tenuifolia*),

tuoksuvia, nimestään huolimatta jopa 50-senttiseksi kasvava, syötävät kauniit pienet kukat, kukkii pakkasiin saakka.

Laventeli (*Lavandula angustifolia*)

Tähkälaventeli, tuoksuva, 40 cm, kukat vaaleansiniset, voi talvehtia jos suojataan.

Sinitähtönen (*Ageratum houstonianum*)

Siniset kukat, korkeus 25–40 cm, aurinkoisen paikan kasvi, sopii leikkokukaksi. Hallanarka.

Valkotupakka (*Nicotiana glauca*)

Yöperhosten suosikki, korkeus 80 cm, valkoinen kukka, voi houkutella paikalle suuren yöperhosen, "konkarin" eli kiertokiitäjän, jonka imukärsän pituus saattaa olla 13 cm.

Kaksi kasvukautta ollut pressukesanto hävitti kaikki kasvit. Kastellero viihtyi.

Hävitä rikkaruohot kitkemällä

Hävitä rikkaruohot eli siis kasvit, joita et halua, kitkemällä. Unohda kasvinsuojeluaineet, suola ja etikka. Suola ja etikka eivät suinkaan ole harmittomia maaperän eliöstölle. Kokemuksesta tiedän, että ahkeralla kitkemisellä pääsee eroon hankalistakin rikkaruohoista, kuten juolavehnästä, mutta jos kitkettävä alue on laaja, on keksittävä muita konsteja, esimerkiksi pressukesannoitinta.

Pressukesannoinnissa maan peitetään valoa läpäisemättömällä materiaalilla ainakin kahdeksi kasvukaudeksi, mahdollisesti kauemminkin. Teho perustuu siihen, että valon puutteessa kasvit nääntyvät.

Menetelmässä on riskinsä. Jos kesannoittavan alueen välittömässä läheisyydessä kasvaa peltokortetta, pääsee se leviämään. Peltokortetta on liki mahdoton hävittää, sillä sen juuret voivat kasvaa metrin syvyydessä.

Millä sitten maa pitäisi peittää? Pressu ei ole hyvä, sillä se ei päästä vettä läpi. Mansikkakangas on varteenotettava vaihtoehto. Jos turvaudut mansikkakankaaseen, huolehdi siitä, että rispaantuvat reunat eivät jää näkyviin. Linnut nimittäin voivat takertua niihin.

Kesannoitus ei vapauta kitkemisestä, antaa korkeintaan erävoiton.

Kitkeminen on siis välttämätöntä. Se on myös hyväksi ihmiselle, sillä kitkeminen mahdollistaa läheisen kontaktin maaperän hyödyllisten bakteerien kanssa. Maaperästä löydetyn *Mycobacterium vaccae* -nimisen bakteerin on todettu lisäävän elimistön serotoniinin tuotantoa. Serotoniini vaikuttaa mielialaan. Sen puute altistaa alakulolle ja masennukselle. Kitke, tulet onnelliseksi!

Mitä voit tehdä?

Kitke ajoissa. Kasveilla on kompensatiopiste, eli vaihe, jolloin ne ovat käyttäneet juuristossa olevan vararavinnon loppuun.

Pihaperhosen vinkit

Puita moni- muotoiseen puu- tarhaan

Raita ja pajut (*Salix*)

Raita on tärkeä ravinnonlähde yli 400 kasvinsyöjälajille. Näistä lajeista 130 on erikoistunut nimenomaan raitaan. Muut puut eivät kelpaa.

Koivu (*Pendula*)

Koivulla on melkein yhtä paljon seuralaislajeja kuin raidalla, yli 400. Koivuun erikoistuneita lajeja on noin 130. Sen lisäksi, että koivu on tärkeä monille hyönteisille, on se merkittävä ravinnonlähde useille linnuille, kuten teerelle, urpiaiselle ja vihervarpuselle.

Tammi (*Quercus robur*)

Tammen seuralaislajeja on noin 300, joista noin 110 erikoistunut tammiin. Erikoistuneista lajeista 20 on suurperhosia, ja pikkuperhosia yli 70.

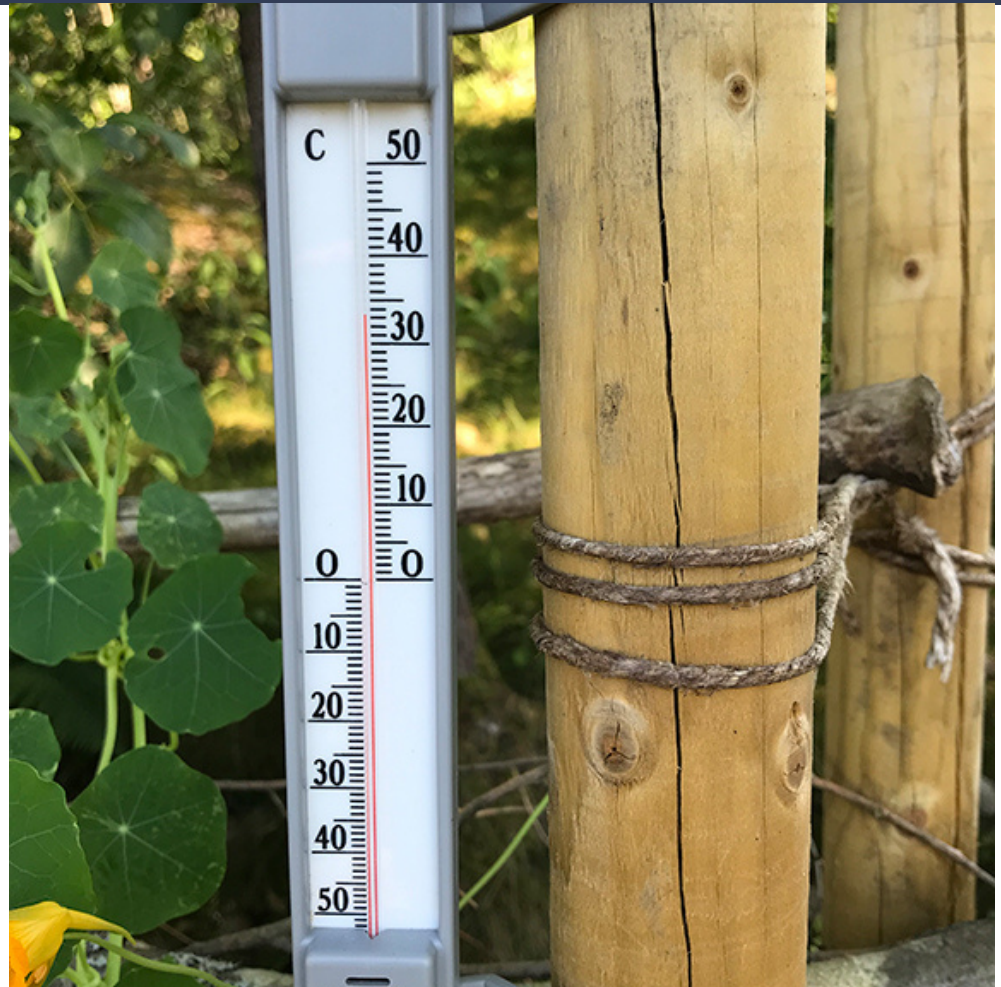
Haapa (*Populus tremula*)

Haavalla elää noin 250 lajia, 80 niistä on erikoistunut haapoihin. Upean haaperhosen toukka elää haavan lehdillä, samoin Euroopan suurimman yökkösen, siniritariyökkösen toukat.

Lepät (*Alnus*)

Lepät lannoittavat maata, sillä ne pudottavat lehtensä vihreinä. Leppien juurinysträbakteerit kykenevät sitomaan typpeä ilmasta. Lepillä eläviä lajeja on liki 250, erikoistuneita yli 50.

Lähde: Keto-Tokoi, Petri, Siitonen Juha:
Puiden asukkaat, Gaudeamus 2021

Pihaperhosen taimistolla oli kesällä 2021 melkein jokaisena päivä yli 30 astetta varjossa.

Puiden lempeässä varjossa

Kesäkuu 2021 oli Etelä- ja Keski-Suomessa mittaushistorian lämpimin. Kesä oli tukalan kuuma toukokuusta alkaen, ja sellaisia on luvassa jatkossakin, ellei ilmaston lämpenemistä ei saada hallintaan.

Lämpeneminen johtuu ilmakehän kasvihuonekaasujen, lähinnä hiilidioksidin määrän kasvusta. Hiilidioksidi on kasvihuonekaasu, joka pienenä määrinä on elämää ylläpitävää, mutta nykyisellä määrällä tuhoisa.

Hiilidioksidi on välttämätöntä kasveille. Ne tarvitsevat sitä yhteyttämiseen eli prosessiin, jossa hiilidioksidi muutetaan auringon energian avulla hiilihydraateiksi ja hapeksi. Hiilihydraatin eli sokerin kasvit käyttävät itse, mutta hapen ne luovuttavat ilmakehään ihmisten ja eläinten käytettäväksi.

Arkisessa elämässä en useinkaan muista (kukapa muistaisi), että kaikki ihmiset ja eläimet ovat riippuvaisia kasvien tuottamasta hapesta. Mutta jokaisena hellepäivänä olin kiitollinen taimiston vieressä kasvavista puista. Niiden luomassa lempeässä varjossa jaksoi olla.

Mitä voit tehdä?

Pidä maa kasvipeitteisenä. Istuta erityisesti puita, ne ovat pitkäikäisyytensä vuoksi tehokkaita hiilensitojia.